

SSCB’NİN VE RUSYA FEDERASYONU’N SİYASAL SİSTEMLERİ

GURBANOV, Rafael, (Doktora Öğrencisi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.
 E-posta: gurbanov1@yahoo.com, ORCID:0000-0002-6184-5723.

Özet

Dönemlere özgü farklı siyasal sistemleri olmakla birlikte SSCB’nin, totaliter sosyalizm ideolojisine dayanan tek partili bir sistemi söz konusuydu. Parti içi farklı görüşlerin tartışıldığı, tek partili demokratik bir sistem olan Lenin dönemi, “Stalinizm” ideolojisine, kişilik kültü ve “Stalin ve Parti hata yapmaz” anlayışına dayanan, otoriter, baskıcı Stalin dönemi, Kişilik kùltten, baskı ve terörden uzaklaşan, çözümlenin yaşandığı Kuruşçev dönemi, Brejnev durgunluk dönemi, Andropov döneminde başlayıp Gorbaçov döneminde devam eden ve SSCB’nin çöküşüyle biten Prestroyka değişim dönemi olmak üzere temelde beş dönem bulunmaktadır.

SSCB’nin çöküşü ile onun bir parçası olan RSFSC’nin (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) isim değiştirmesiyle kurulan seküler, çok partili, başkanlık sistemine dayanan Rusya Federasyonu’nda, iki dönem söz konusudur: Liberal-demokrasinin denendiği ve oligarşinin oluştuğu Yeltsin dönemi ve halen devam etmekte olan, merkezîyetçi, otoriter, oligarşik, kontrollü demokratik sistemi temsil eden Putin dönemi. Bu yazının amacı, SSCB’nin ve Rusya Federasyonu’nun siyasal sistemlerinin oluşumlarını analiz etmektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Rusya Federasyonu’nun siyasal sistemi, Sovyetler, SSCB, SSCB’nin siyasal sistemi

POLITICAL SYSTEMS OF THE USSR AND THE RUSSIAN FEDERATION

Abstract

Although there were different political systems specific to the periods, the USSR had a one-party system based on the ideology of totalitarian socialism. There are basically five periods: the era of Lenin, a one-party democratic system where different views within the party were discussed, the authoritarian and oppressive Stalin era, based on the ideology of "Stalinism", the cult of personality and the understanding of "Stalin and the Party make no mistakes", the era of Khrushchev where personality cult, oppression, terror and disintegration were experienced, the period of Brezhnev stagnation, the period of Perestroika that started in the Andropov period and continued in the Gorbachev period and ended with the collapse of the USSR.

The Russian Federation, based on a secular, multi-party, presidential system, which was established with the collapse of the USSR and the name change of the RSFSR (Russian Soviet Federative Socialist Republic) which was a part of it. There are two periods: Yeltsin period, when liberal-democracy was tried and oligarchy was formed, and it still continues. Putin era, which represents the centralist, authoritarian, oligarchic, controlled democratic system in progress.

Keywords: Russia, the political system of the Russian Federation, the Soviets, the USSR, the political system of the USSR

Atıf Bilgisi / Reference Information

Gurbanov, R. (2021). SSCB’nin ve Rusya Federasyonu’n Siyasal Sistemleri. Turistika, Aralık, 1(1), 43-65.

GİRİŞ

Rusya'nın kültürü Avrupa ile Asya, iki sosyo-kültürel türün kesişme bölgesinde kurulmuştur. İlk türü; kişiliğe, özgürlüğe, doğal haklarına odaklanan Avrupa kültürüdür. İkinci tür ise; kişilik merkezli, topluma, cemaate, devlete odaklanan Asya kültürüdür. Bu iki sosyo-kültürel tür sadece iç içe geçmeyip, her iki türün içeriğiyle karşılıklı zenginleşmeyi değil, aynı zamanda aralarında sürekli bir mücadele içindedir. Siyasi kültürün bu temelde ortaya çıkan ikiliği ve çelişkili doğası, Batı kalkınma modeli ve Rusya'nın özel yolunun modeli arasındaki çatışmada yansımaktadır. Bundan dolayı Rusya'nın kendine özgü bir siyasal sistemi gelişmiştir. Rusya'da devlet, medeniyetin bel kemiği, bütünlüğün ve varoluşun garantörü olarak algılanmaktadır. Devlet, toplumun tüm yaşamın organizatörü olarak kabul edilmekte olup, sivil toplumun yokluğunda bu algı sadece çarlık döneminde değil, aynı zamanda Sovyetler Birliği döneminde de devam etmiştir. Güçlü bir devlet olmadan başarmak için uluslararası tanınma imkânsızdı. Sovyet sonrası dönemde, devletçi gelenek önce zayıfladı, ancak kısa süre sonra federal merkezin rolünün güçlendirilmesiyle birlikte yeniden başladı. Merkezi Devlet, yüce gücün kutsallaşması, insan dışı güçler tarafından onaylanması ve insanlar tarafından algısı kabul görülmektedir (Баранов (Baranov), 2015, s. 205).

Sovyetler Birliği, modernleşmenin ve çağdaş uluslararası sistemin etkisi altında kuruldu ve birçok emperyal oluşum gibi, modern bir devletin ve geleneksel bir imparatorluğun özelliklerini içermekteydi (Мелешкина (Meleshkina), 2012, s. 107). SSCB'nin siyasi sistemi tek parti sistemi temelinde oluşturuldu. Sovyet toplumunun siyasi sisteminin temelini oluşturan, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ydi. Bu sisteminde diğer tüm kurum ve örgütler partinin liderliğinde çalışmaktaydı. Komünist Parti'si Sovyet devleti, sendikalar, Komsomol (partinin gençlik kolu) ve

diğer kamu kuruluşları, nüfusun tüm katmanlarının çıkarları birliğini ve özgünlüğünü yansıtmaktaydı.

Batı'da, devletten ve onun aygıtından neredeyse bağımsız unsurları temsil eden çok partili bir siyasi sistem koşullarında çıkar grupları oluşturulmuşsa, siyasi sistem SSCB'de ise, tersine, bu tür gruplar bir parti içinde, onların işleyişinin, siyasi sistemin gelişiminin mantığını ve bileşeni olarak kamu yönetimine aktararak oluşturuldu (Спасский (Spaskiy), vd. 2015).

Komünist Parti'nin politikasının temel amacı, Sovyet Sosyalist Devleti'nin gelişmesi ve güçlendirilmesi idi. Görev, hukukun üstünlüğü ile yönetilen sosyalist bir devletin yaratılmasını tamamlamaktı; burada en yüksek ilke her şeyin ve herkesin kanuna koşulsuz tabi olması olacaktı. Sovyet toplumunun siyasi sisteminin etkin işlemesi için en önemli ön koşul, devletteki en yüksek gücün dönüşümü olacaktı. Ülkedeki en yüksek otorite, SSCB Yüksek Sovyeti'ni oluşturan SSCB Halk Temsilcileri Kongresi sürekli çalışan bir yasama, idari ve kontrol organı olarak öngörülmekteydi. Kongre tarafından en yüksek makama Yüksek Sovyet Başkanı seçerek görevlendirilmekteydi.

SSCB'nin tüm parti ve devlet yapıları işlevsel olarak bölündü. İdeoloji, Dışişleri Bakanlığı yapıları, KGB (milli teşkilat), tarımsal-sanayi kompleksi, askeri-sanayi kompleksi gibi kendi amaç ve hedefleriyle çeşitli faaliyet alanlara bölündü ve bunlara da bir işlevsel kıstas oluşturuldu. Bununla birlikte, işlevsel organizasyon yapıları, belirli görevleri veya bir dizi görevi çözmek için oluşturulan proje yapılarıyla tutarlı bir şekilde desteklendi. Böylece, SSCB'nin siyasi sisteminin temeli 1950'lerin sonlarında şekillenen bir matris yapısına sahip oldu. Sonuç olarak, siyasal modernleşme sürecinde, bir yandan işlevsel örgütsel yapı ile proje yapısı arasındaki ve işlevsel yapının çeşitli bileşenleri arasındaki çelişkilerin

yoğunlaşması gerekir iken her yapı birbirinin varoluşuna bir tehdit olarak görünmeye başladı.

Siyasi yönetim, devlet, sosyal ve stratejik yönetim gibi diğer yönetim türleriyle ilişkilerde belirli bir özgüluğe sahip oldular. Bu tür ilişkilerin çözümü çeşitli çıkar grupları tarafından gerçekleştirildi ve aralarında etkileşim için çeşitli mekanizmalar oluşturuldu. Bu nedenle, grup çıkarlarının faaliyetlerini fiili siyasi yönetime atfetmek mümkündür. Diğer bir deyişle, siyasi yönetim, paydaş gruplarının uygulamasıdır. Bu nedenle, SSCB'nin siyasi sisteminin çöküşü ölümcül oldu. SSCB'nin siyasi alanında faaliyet gösteren belirli çıkar gruplarından korumak için yapılan belirli lobicilik eylemleri, nihayetinde siyasi iktidarın çöküşüne neden olan siyasi krizleri şiddetlendirdi. Rejim ve SSCB'nin siyasi sisteminin çöküşü kaçınılmaz oldu (Восленский (Voslenskiy), 1991, s. 109-126; Мелешкина (Meleshkina), 2012, s. 108-109).

1991'de SSCB'nin çöküşünden sonra, devlet idare sistemi, ideolojik, politik ve ekonomik yönergelerini kökten değiştirmeye başladı, fakat büyük ölçüde kendini dönüşüm süreçlerinin kenarında buldu. 1990'ların başında Rusya Federasyonu hükümetinde, kamu yönetimi reformlarına karşı küçümseyici bir tutum hâkim oldu. Bu kısmen, radikal liberal görüşlerin tüm hastalıklar için her derde deva olarak görülen piyasa ekonomisi olmuş ve kısmen yeni kurulan "demokratik" hükümetin "devlet" anlayışına olumsuz bakışı da olmuştur. Kısmen de menfaatlerin önceliğinde devlet mülkiyetinin özelleştirilmesi için karar vericilerin kararları olmuştur. İdari süreçlerin ana siyasi koordinatörü olan Komünist Partisi'nin tasfiyesi, merkezi devletin destekleyici yapılarının kaldırılması anlamına gelmekteydi, çünkü Sovyetler (Halk Temsilcileri) bağımsız bir siyasi ve idari kurum değildi ve iktidar işlevlerini yerine getiremeyen dekoratif yapıları. Sonuç olarak, siyasi gündeme

hâkim olan devletin demokratikleşmesi sorunu ile ekonomik ve sosyal uygulamaların gerçek ihtiyaçları arasında bir boşluk oluştu. Bu dönemde devlet iktidarının siyasi ve yasal bölünmesi değil, sistemin işlevsel organizasyonu önemliydi.

Devleti gayri resmi olarak özelleştirme süreci başladı. Devlet aygıtı, mülkiyet ve işlemlerin garantörü, bilgi kaynağı veya hakem olarak değil, özel ihtiyaçların karşılanması için kaynağı olarak görülmekteydi. İktidarda kalmak için güvenilir bir idari kaynağa sahip olmayan iktidardaki siyasi grup, büyük özel şirket yapılarına dayanmak zorunda kaldı. Böylece siyasal ve bürokrat seçkinlerin ve büyük özel şirketlerin birleşimiyle ortaya oligarşi sistemi çıktı. Kamu yönetimi büyük ölçüde kamusal karakterini kaybetti. Bu durum genellikle "devleti ele geçirmek" (state capture) olarak adlandırılır (Гельман (Gelman) & Стародубцев (Starodubtsev), 2014, s. 19). Bu terim, bazı özel şirket ve kurumların stratejilerin doğrultusunda, iktidarı ve karar alma mekanizmaların kendi kontrolü altına almak için kullanılmaktadır (Купряшин (Kupryashin), 2016, s. 101).

Sonuç olarak, SSCB'nin çöküşünden sonraki ilk on yıl, merkezi siyasi ve idari gücün yönetsel dönüşüm sürecinde patolojisini gösterdi-yönetilebilirlik krizi, kamu yönetim sisteminin içsel işlevlerini yerine getirememesi ve siyasi iktidar tarafından belirlenen sorunları çözmemesi anlamına gelir (Купряшин (Kupryashin), 2016, s. 108; Покатов (Pokatov), 2009, s. 10). Resmi olarak, idari reform 2003'te başladı ve bugüne kadar devam etmektedir. En önemli olan yönetim ve idarenin mevcut işlevlerinin denetimi gereksiz olarak reddedildi. Kalan işlevler yönetim organları ve kademeleri arasında yeniden dağıtıldı ve federal organların yapısında radikal bir dönüşüm-2001-2004'te uygulandı. Ancak, reform gerekli yönetim kalitesini sağlayamadı. Güçlerin yönetim kademeleri arasında dağılımı, üniter bir devletin

modellerine göre manuel bir moda geçerek devlet idaresinin merkezileştirilmesiyle sonuçlandı. Federal organların belli işlevlerle üç seviyeye bölünmesi, şeffaf ve verimli bir kamu yönetimi sisteminin oluşmasına yol açmadı, aynı zamanda aynı alanlarda çalışan yönetim organları arasındaki etkileşimi de karmaşıktırdı (Гельман (Gelman) & Стародубцев (Starodubtsev), 2014, s. 19).

Böylece, Rusya'daki idari reform çeşitli koşulların kurbanı oldu. Yeterli yetkiye sahip olacak ve etkili grupların çıkarlarına ters düşen önlemlerin uygulanmasını sağlayabilecek liderlerin eksikliği, çabalarını etkin bir şekilde koordine edemeyen departmanlar arasında uygulama sorumluluğunun tam anlaşamaması ile başarısızlığa uğradı. Reformun süresi ve hızlı başarıların olmaması, devlet başkanı tarafından ona olan ilginin azalmasına ve nihayetinde unutulmasına neden oldu. İdari reformun hedeflerine ulaşamadı ve Rusya'daki kamu yönetiminin kalitesi eğer değiştiyse de o da kötü yönde oldu.

Rusya'nın 2000'lerdeki otoriter modernizasyon deneyimi, siyasi liderlerin, reformları gerçekleştirmekle ilgilenseler bile, başarılı diktatörlerin sonuçlarını tekrarlayamayacaklarını göstermektedir. Kendi "tarafhtarlar koalisyonu" temeline dayananlar, etkisiz bir bürokrasiye güvenmek zorunda kalanlar, yönetim kalitesini artırmak için her zaman saflarındaki güç dengesini bozma riskine girmeye hazır değildir. Bu nedenle, reform yolundaki adımları tutarsız olmakta ve statükoyu sürdürme cazibesi, ülkenin ilerleyen düşüşüne ve çürümesine göz yummakta, giderek daha fazla karşı konulamaz hale gelmektedir.

Böylelikle, otoriter modernizasyon, bir dizi geçici ve kısmi önlemlere indirgenebilmekte veya seçkinlerin iktidarı elinde tutmak için demagojik bir örtüye dönüşebilmektedir. Elbette, demokratikleşmeyle sosyoekonomik reformları

gerçekleştirme koşullarını iyileştirilebileceğini beklemek yanlış olur, daha ziyade farklı zorluklar ortaya çıkabilmektedir. Fakat kendi taraftar bürokrasiye dayalı bir otoriter rejimin reform yolunun başarılı bir şekilde uygulanacağına güvenmek için hiçbir neden de yoktur (Гельман (Gelman) & Стародубцев (Starodubtsev), 2014, s. 22-25).

1. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) Kurulması ve Onun Siyasal Sistemi

SSCB 1922-1991 yılların arasında varlığını sürdürdü ve onun siyasal sisteminde birkaç defa değişiklikler yapıldı. 1917-1922 yılların arasında, çarlık sistemin şubat ayı 1917'ci yılında çöküşüyle, farklı olaylar yaşandı. Şubat 1917'de "Burjuva Devrimi" ile çarlık sistemi çöktü ve resmîyetle monarşi olarak görünse de Rusya Cumhuriyeti kuruldu, geçici hükümet başa geldi ve parlamenter sistem ile yönetildi. Fakat toplumun talepleri karşılanmayınca, birinci dünya savaşından çekilmeyince, ekonomik sıkıntıların devam etmesiyle ve siyasal krizi ile sistem uzun sürmedi. Sosyalist partiler, başta Bolşevik Partisi, durumdan faydalanarak toplumu isyana teşvik etti ve Ekim 1917'de darbe ile (Ekim Devrimi) iktidarı ele geçirdi. Ondan sonra ülke kargaşaya sürüklendi ve iç savaş çıktı. Ta ki 1922'de Bolşeviklerin iç savaşı kazanana ve yeni bir devlet (SSCB) kurulana kadar sürdü.

1.1. Rusya Cumhuriyeti'nin Kurulması

1914 yılında Rusya İmparatorluğu İngiltere ve Fransa'nın müttefiki olarak birinci dünya savaşına girdi. 1917'de ise ülkede devrim için uygun zemin oluştu. Cephedeki durumu istikrar kazanmaması, siyasi ve ekonomik krizin büyümesiyle, 23-28 Şubat 1917'de devrim kendiliğinden ve hızlıca gelişti. Genel bir grev başlaması ile göstericilerin vurulması, askerlerin isyanı ve sonunda en yüksek çarlık yönetimi ve idaresi felç oldu. Bu arada, başkentin Petrograd'ın (Sankt- Petersburg şehrin adı 1914'te Petrograd olarak değiştirildi. Çarlık

döneminde Rusya İmparatorluğun başkentiydi.) garnizonu isyancıların tarafına geçti. 28 Şubat'ta isyancılar Kış Sarayını ve kilit kaleleri ele geçirdiler. Bölge mahkemesi ve cezaevi, karakollar ve jandarma binaları alevler içinde kaldı. İsyancılar, çarlık bakanlarını ve devlet ileri gelenlerini tutukladı. 2 Mart 1917'de İmparator II. Nikolay, kardeşi Mihail'in lehine tahttan feragat etti. 3 Mart'ta Büyük Dük Mihail Aleksandroviç de iktidardan vazgeçti. Bundan sonra Rusya resmi olarak bir monarşi olarak kaldı, ancak aslında bir cumhuriyet oldu (Eylül 1917'de Geçici Hükümet kararnamesiyle ülke cumhuriyet olarak ilan edildi) (Gürkan, 1964, s. 160-161; Аманацкий (Amanatskiy), 2017, s. 24-26; Невѣдов (Nefedov), 2005, s. 121-123).

Devrimin sonucunda, monarşinin yıkılması ve ülkenin burjuva-demokratik rejime dönüşümünün olması, Sovyet tarihinde buna "burjuva-demokratik devrimi" denildi. Ancak devrim ne burjuvazi kesimi ne de siyasi partiler tarafından hazırlandı. Ülkedeki durumdan halkın hoşnutsuzluğunun sonucunda kendiliğinden gelişti. Devrimin son aşamasında siyasi güçlerin isyancı kitlelerin başına geçme girişimleri ile sonuçlandı. Pek de başarılı oldukları da denilemez. Çünkü sonuçta, bir tür iktidar karışımı ortaya çıktı. Herhangi bir parti yeterince güç kazanamadı. Devrimin hızlı zaferi, katılımcıları için bile beklenmedik bir durumdu. Otokratik sistemin krizi, Rus devletinin zayıflığıyla açıklandı ve çarlık rejim kendini tüketti (Щагин (Schagin), vd., 2011, s. 130-133).

Sürgündeki Bolşeviklerin lideri Vladimir Lenin, Rusya toplumundaki ulusal krizi silahlı bir ayaklanma için uygun bir zaman olarak görmekteydi. Ağustos 1917'nin sonunda, silahlı bir ayaklanma için partisinden acil hazırlık talep etti. O dönemde iktidarda olan geçici hükümet Rusya'nın karşı karşıya olduğu zor görevleri çözemedi. Hükümetin liberal seyri, ülkenin sosyokültürel

gerçekliğiyle çelişmekteydi. Hükümet, düzenlemelerini uygulamak için bir mekanizma yaratamadı. Rusya'nın modernleşmeye geç geçişi, Rus burjuvazisinin zayıflığının ana nedeniydi. 1917 Şubat Devrimi'nin zaferi sonucunda iktidara gelen liberal güçler, halkın beklentilerini karşılayamadı. Devlet yönetiminde sağlam iktidarının olmaması, kırsal kesimde özel mülk sahiplerin olmayışı, orta sınıfın yokluğu, sosyalist fikirlerin hızla yayılmasına ve popülerliğine katkıda bulundu. Bolşevik Parti'si sağlam bir siyasi iradeye, tek partili bir örgütlenmeye güvenerek, kapsamlı bir kışkırtma kullanarak, büyük toplumsal nefreti yönetmeyi ve iktidara gelmeyi başardılar (McCauley, 2016, s. 1-2). 25 Ekim 1917 yılında Bolşevikler Petrograd başkentinde silahlı darbe ile Rusya'nın iktidarının başına geçtiler.

1.2. Sovyet Devleti'nin Oluşumu

Bolşevikler iktidara geldikten kısa bir süre sonra eski devlet yapılarını ortadan kaldırdılar: Devlet Konseyi, Devlet Duması (Parlamento) ve Geçici Hükümet, Senato ve diğer hükümet kurumları. Aynı zamanda yeni farklı devlet otoriteleri oluşturuldu. 14 Kasım 1917'de Halk Komiserleri Kurumu, tüm sanayi, ticaret, bankacılık, tarım ve diğer işletmelerde işçi kontrolünü tesis eden "İşçi Kontrolü Yönetmeliği" ni onayladı ve bu kurumlar resmi olarak çeşitli işçi örgütleri tarafından kontrol altına alındı. Yeni hükümet, ücretsiz konut dağıtımı, ücretsiz eğitim ve sağlık hizmetlerine geçişini duyurdu. Sanayi ve finans kurumları devletleştirildi (Özsoy, 2006, s. 166).

Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi (UEYK), ekonomideki sosyalist dönüşümlere rehberlik etmek için 2 Aralık 1917'de kuruldu. 3 Kasım 1917'de, Rusya'da yaşayan halklarının eşit ve egemen olduklarını, kendi kaderlerini kendileri tayin hakkını, hatta bağımsız devletlerin kurulabilecekleri Rusya Halklarının Hakları Bildirgesi'nde ilan edildi. Devletin seküler olduğu

kabul edildi. Kalıcı bir hükümet oluşturuldu (Сафронова (Safronova), 2017, s. 21).

1.2.1. Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin (RSFSC) Kurulması

Ocak 1918'de toplanan Üçüncü Sovyetler (Temsilciler) Kongresi'nde, sosyalizmin inşasının seyrini ilan eden "Çalışan ve Sömürülen Halkların Hakları Beyannamesi'ni" kabul etti. "Rusya, İşçi, Asker ve Köylü Sovyetleri (Temsilcileri) cumhuriyeti ilan edildi. Merkezdeki ve mahallerdeki tüm güç bu Sovyetlere ait olduğunu bildirildi. "Deklarasyon", Sovyet hükümetinin ana kararnamelemlerini doğruladı, Sovyet devletinin dış politikasının temel ilkelerini formüle etti ve "Sovyet Rusya Cumhuriyeti'nin bir Sovyet Cumhuriyetleri Federasyonu olarak özgür ulusların özgür birliği temelinde kurulduğunu" belirtti (Сафронова (Safronova), 2017, s. 11).

12 Mart 1918'de RSFSC hükümetinin Petrograd' tan taşınmasının ardından Moskova, RSFSC'nin başkenti oldu.

10 Temmuz 1918'de, Beşinci Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi, yeni devlet yapısının temel ilkelerini belirleyen ilk Sovyet Anayasasını kabul etti. RSFSC'nin ilk Anayasası 6 bölüm, 17 madde ve 90 alt maddeleri içermektedir. İlk bölüm olarak 1918 Anayasası'nda "Çalışan ve Sömürülenlerin Hakları Beyannamesi" yer almaktaydı. Anayasa, proletarya diktatörlüğünün devletini sosyalizmi inşa etmenin ana aracı olarak ilan etti. Bu diktatörlüğün devlet şekli "İşçi, Köylü ve Kızıl Ordu Vekiller Sovyetlerini" güvence altına alındı. Devlet, gücünün sadece nüfusun çalışan kesimine ait olduğunu ilan etti. Çalışmayan sınıfların ve grupların siyasi haklarından mahrum bırakılmasını sağlandı. Oy kullanma hakkı konusunda, işçi ve çiftçilere diğer sınıflara göre belirli avantajlar sağlandı.

RSFSC'nin 1918 Anayasası'nda, ülkedeki en yüksek iktidar organının Tüm Rusya Sovyetleri

Kongresi ve kongreler arasındaki dönemde ise idarenin Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi (TRMYK) olduğunu belirlendi. Sovyetler Kongresi, Anayasaya veya Sovyetler Kongresi kararlarına aykırı herhangi bir otoritenin herhangi bir eylemini iptal edebilirdi. Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi (TRMYK), Halk Komiserleri Konseyi'nin (HKK) kararlarını onaylama ve kararlarını iptal etme ya da askıya alma haklarına sahipti. İleride, aynı işlev Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi Başkanlığı'na (TRMYKB) verildi. Anayasa'da, Sovyetlere (Temsilci olabilme) seçimlerin ilçe ve daha yüksek hükümet organlarına dolaylı seçimler yapılmasını sağlandı. 1918 Anayasasının ana ilkeleri, hem özerk Sovyet Cumhuriyetleri'nin temelini oluşturdu hem de 1922'de ilan edilen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin 1924 SSCB Anayasası için de temeli oldu (Чистяков (Chistyakov), 2003).

Bolşeviklerin iktidara gelmesiyle ülkede sosyalizme karşı olan bütün güçler ayaklandı ve farklı bölgelerde farklı isimler altında devletler ve örgütler oluşturuldu. Ülke içerisinde iç savaş patlak verdi. Fakat muhalif gruplar yeterince destek alamadıklarından, aralarında da anlaşamadıkları ve herhangi ciddi bir siyasi programlara sahip olmadıklarından dolayı savaşı kaybettiler. 1922'de Bolşevikler iç savaşı kazandılar.

1.2.2. SSCB'nin Kurulması

1.2.2.1. Lenin Dönemi

30 Aralık 1922'de Birinci Sovyetler Kongresi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) kurulduğunu ilan etti. SSCB'yi, RSFSC (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (Orta Asya o denem ona dâhil idi)), USSC (Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti), BRSSC (Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti) ve TF (Transkafkasya Federasyonu: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan)

oluşturdular. II. Sovyetler Kongresi 31 Ocak 1924'te Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Anayasası'nı onayladı (Дытынко (Dyutytko), 2006, s. 8).

SSCB'deki tüm hükümet organları Komünist Parti tarafından kontrol edilmekteydi (1925'e kadar adı Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) (RKP(B)), 1925-1952'ye kadar Bütün Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) (BKP(b)), 1952'den sonra Sovyet Birliğin Komünist Partisi (SBKP)). Partinin en üst organı Merkez Komitesi'di (MK) (Somel, 2016, s. 550; Диких (Dikih), 2014, s. 412). Merkez Komitesinin daimi üç organı vardı. Bunlar: Politbüro (Politik Büro 1952'den sonra SBKP Merkez Komitesi Başkanlığı), Orgbüro (Organizasyon Bürosu 1952'ye kadar varlığını sürdürdü yetkilerini sonra Sekreterliğe devretti) ve Sekreterlikti. Bunlardan en önemlisi Politbüro idi. Merkez Komitesinin kararları hem parti hem de devlet organları için bağlayıcı oldu. 1922'nin sonunda, Merkez Komitesi Politbüro, o dönemde artık hasta olan V.I.Lenin'i hesaba katmadan, 6 kişiden oluşuyordu - I.V.Stalin, L.D. Trotsky, G.E. Zinoviev, L. B. Kamenev, A.I. Rykov ve M.P. Tomsy. 1922'den Aralık 1925'e kadar, genellikle Politbüro'nun toplantılarına L.B. Kamenev başkanlık etti (Сафронова (Safronova), 2017, s. 37-39).

Stalin, Zinovyev ve Kamenev, iç savaştan beri olumsuz bir tavır sergiledikleri Troçki'ye karşı muhalif bir "troyka(üçlü)" olarak örgütlediler. Troçki direnmeye başladı. Ekim 1923'te Merkez Komitesine ve Merkez Kontrol Komisyonu'na (Merkez Kontrol Komisyonu) partinin demokrasiyi güçlendirilmesini talep eden bir mektup gönderdi. "Troyka (üçlü)" daha sonra gücünü, esas olarak Stalin'in önderliğindeki Merkez Komite aygıtının kaynaklarını kullanarak gösterdi (Merkez Komite aygıtı, parti kongre ve konferanslarına delege adaylarının seçimini etkileyebilirdi). RKP(b)'nin XIII Konferansı'nda Troçki'nin destekçileri mahkûm

edildi. Stalin'in etkisi büyük ölçüde arttı (Апальков (Apalkov), 2019, s. 5-6).

1.2.2.2. Stalinizm' in Siyasi Sistemi 1924-1953

1924'te Lenin'in ölümünden sonra yönetimin başına Stalin geçti. 1920'lerin sonlarında SSCB'de "Stalinizm" adı verilen totaliter bir siyasi sistemin oluşumu başladı. Otoriterliğin egemenliği, devletin cezalandırıcı işlevlerinin güçlendirilmesi, devlet ve parti organlarının birleşmesi ve toplumu ideolojik kontrol ile biçimlendirildi. Stalin'in parti içi mücadeledeki avantajı parti aygıtından sorumlu olmasıydı. Başlangıçta kararsız olan üst düzey parti üyelerinin neredeyse tamamı, dünya devrimini beklemeden ülkede sosyalizmi hızla inşa etme olasılığından etkilenerek onun tarafına geçti. Kasım-Aralık 1928'de Buharin, Rykov ve Tomsy, Politbüro'da muhalif azınlıkta kaldı ve sonra yönetimden çıkarıldı. Daha illerdeki yıllarda hepsi kurşuna dizildi. Troçki ise yurt dışına sürgün edildi ve ağustos 1940'ta Meksiko şehrin yakınlarında öldürüldü (Щагин (Schagin), vd., 2011, s. 161).

Terör ve baskı, 1930'ların siyasi rejiminin ayrılmaz bir parçasıydı. Nüfusun sürekli bir düşman imajına sahip olduğu kalıcı bir kriz yaratıldı. Terör, bürokratik aygıtı bağımsızlığından yoksun bırakarak sürekli gerginliğin içinde tutuldu (Hough, Hirai, & Kimura, 1984, s. 134-135). Terörün pragmatik hedefi ise, yerleşik kamplar sistemi aracılığıyla ücretsiz iş gücü elde etmektir. Halk İçişleri Komiseri G.G. Yagoda önderliğinde onun için GULAG (toplama kampları sistemi, tahmini 32 milyon insan onlardan geçti) kuruldu (Федотова (Fedotova), 2020, s. 559).

Siyasi süreçler ve "Büyük Terör" çağı, 1 Aralık 1934'te, Merkez Komite Politbüro üyesi ve Merkez Komite ve Leningrad Parti Eyalet Komitesi Sekreteri S.M. Kirov'un öldürülmesiyle açıldı. Kirov'un öldürülmenin arkasında Stalin'in olduğunu bilinmekteydi. Stalin onu rakip olarak görmekteydi. Fakat Stalin muhalif güçleri suçladı. Bu olayın hemen ardından "halk düşmanları"

davalarının değerlendirilmesi için "basitleştirilmiş usul" getirildi: soruşturma on gün sürdü, iddianame duruşmadan bir gün önce sanığa sunuldu, duruşmalar tarafların katılımı olmadan yapıldı, af talepleri yasaklandı, cezalar hükmün ilanından hemen sonra yerine getirildi.

Mayıs 1935'te, Stalin, Molotov, Vorosilov, Kaganoviç ve Ordjonikidze'yi içeren "halk düşmanlarının" ortadan kaldırılmasına öncülük etmek için Politbüro Özel Güvenlik Komisyonu oluşturuldu. Komisyonun geliştirdiği plana göre, 1934'te kurulan Halk İçişleri Komiserliği'nin (HİK) çalışanları, 1935-36'da devlet güvenliğini sağlamak için eski ve olası düşmanları tespit etmek ve onları takip etmek için gizli bir çalışma yürütüldü. Merkezi HİK altında, tutuklananların gıyabında yargılanması için merkezde ve bölgelerde Özel Birimler "üçlüler" ve "ikililer" oluşturuldu. Bu Özel Birimlerin amacı hızlı bir şekilde insanları yargılamak ve cezalarını vermektir.

1936'da Moskova'da ilk gösteri amaçlı mahkeme yapıldı. Parti içinden olan 16 kişilik grup yargılandı. Bu kişiler "Troçkist-Zinoviyev Terörist Merkezi'ne" üye olduklarından, Kirov'u öldürmek ve Stalin'e suikast düzenlemekle suçlandılar. Tüm sanıklar idam edildi. Ocak 1937'de ikinci Moskova mahkemesi yapıldı. Davadaki 17 sanıklardan 13'ü ölüm cezasına, geri kalanı ise uzun hapis cezasına çarptırıldı. 1938'de üçüncü Moskova mahkemesi yapıldı. 21 sanıktan 18'i sanık idam edildi. 1937 yazında yüzlerce üst düzey ordu komutanı yargılandı. Birçoğu idam edildi, kalanlar kamplara sürgüne gönderildi. Ordu başsız kaldı. Sonunda baskı ve terör muazzam boyutlar kazandı. Sadece 1937-1938'de 6-7 milyon insan tutuklandı. Resmi verilere göre 1930-1940 yılların arasında devlet karşıtı faaliyet suçlamasıyla, 800 bini ölüme, 4 milyon civarında insana mahkûmiyet cezası verildi. SSCB'de baskıdan etkilenmeyecek tek bir sosyal katman kalmadı. Olası tüm muhaliflerin yok edilmesinden sonra ve İkinci Dünya Savaşı

sırasında ve sonrasında halkların sürgün edilmesi, eski savaş esirlerine ve Almanya tarafından işgal edilen topraklarda kalanlara baskı ve terör devam ettirmekle ülkeye ücretsiz emek kaynakları sağlandı (Щагин (Schagin), vd., 2011, s. 171). 30'lu yıllarda partinin periyodik kitlesel temizlenmesi sonucunda partinin yönetimin yüzü de değişti. Muhalif olabilecek kişiler ya idam edildi ya da sürgüne gönderildi. 30'ların sonunda Komünist Partisi'nin parti içi demokrasinin kalıntıları yok edildi (Priestland, 2002, s. 120-121).

Parti fiilen devleti yönetti. Toplum ideolojik kontrol altında tutuldu. Marksizm-Leninizm ideolojisi resmi olarak ilan edildi. Partinin bütün kurumaları Stalin'i yüceltmeye, "halk düşmanları" arayışına, Stalinist siyasi rotanın ideolojik kanıtına odaklandı. Stalin etrafındaki Sovyet propagandasının yarattığı yanılmazlık havası ("büyük lider", "büyük lider ve öğretmen", "ulusların babası", "büyük komutan", "dahi bilim adamı", "en iyi arkadaş (çocuklar, bilim adamları, yazarlar, sporcular için)) kişilik kültürünün oluşumuna katkıda bulundu.

Stalinist Anayasa'da, demokratik ve sosyalist görüntüsü adı altında totaliter rejim saklandı. Anayasa 5 Aralık 1936'da 8'ci Tüm Birlik Olağanüstü Sovyetler Kongresi'nde kabul edildi. Arifesinde Stalin, SSCB'de sosyalizmin inşasını duyurdu. Sosyalizmi inşa etmenin ekonomik kıstası olan Anayasa'da, özel mülkün ortadan kaldırılmasını ve devlet ve kolektif çiftlik-kooperatif mülkiyetinin yaratılmasını ilân edildi. Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri, SSCB'nin siyasi temeli olarak kabul edildi ve Komünist Partiye toplumun önde gelen çekirdeği rolü verildi. Anayasa'nın, SSCB'nin tüm vatandaşlarına geniş demokratik hak ve özgürlükler sağladığını duyuruldu: vicdan, konuşma, basın, toplantı, kişinin ve evin dokunulmazlığı, doğrudan eşit oy hakkı gibi haklar verildiğini ilan edildi. Fakat bu sadece büyük bir yalandan ibaretti (Гатауллин

(Gatullin) &Зайнутдинов (Zaynuddinov), 2019, s. 151-152).

Sovyetler Kongresi yerine, ülkenin en yüksek yönetim organı, iki daireden oluşan - Birlik Konseyi ve Milliyetler Konseyi'nden oluşan SSCB'nin Yüksek Sovyeti oldu. Kongreler arasındaki oturumlarda, yürütme ve yasama yetkileri SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı tarafından yapıldı. Stalinist Anayasa'nın normlarının çoğu gerçekte boş bir bildirgeden ibaretti. Siyasi rejimin 1930'lardaki hedefi, toplumun her bir üyesinin özgür gelişimi için ekonomik, politik ve kültürel ön koşulların yaratılması değil, merkezi devletin gücünün artmasıydı (Somel, 2016, s. 152-154). Böylece, 30'ların sonunda, katı bir şekilde merkezileştirilmiş, demokratik olmayan, totaliter, Sovyet siyasi sisteminin oluşumunu tamamlandı. Siyasi rejimin temel özellikleri şunlardı: iktidarın parti aygıtının elinde toplanması, liderin kişiliğinin kültü, toplum ve kişilik üzerinde tam kontrol, siyasi muhalefet ve özgür düşüncenin yasaklanması, dış ticaretin devletin tekeline bağlanması, yabancı ülkelerle siyasi ve insani alanlarında temaslar kısıtlanması oldu. (Щагин (Schagin), vd., 2011, s. 165-166).

1.2.2.3. 1953-1991 Sovyet Siyasi Sistemi

1.2.2.3.1. Kruşçev Dönemi 1953-1964

50'li yılların başında iktidar sistemindeki parti organlarının rolü ve önemi değişti. Sadece Merkez Komitesinin değil, aynı zamanda Politbüro'nun da rolünün azalmıştı. Bu yasal organlar yerine, ülkedeki gerçek güç, hükümetteki yardımcılar olan Stalin'e en yakın kişilerin "beşleri", "yedileri", "dokuzları" gruplar tarafından ele geçirildi. Stalin'in ölümünden sonraki ilk aylarda bu eğilim daha da güçlendi. Resmi kurumların rolü Stalin taraftarların tarafından önemsiz görüldüğü için büyük hatası oldu. Bu kurumların desteğiyle N.S. Kruşçev iktidar mücadelesini kazanabildi. 1953'te N. Kruşçev Partinin Merkez Komitesi

Sekreterliğinin başına geçti (Павлов (Pavlov), 2016, s. 1-3).

1953-1964 politikanın Stalinizm' den kurtulma ve liberalleşmesi süreçleri, ekonomik alandaki dönüşümler Kruşçev' un "çözüm" zamanı karakterize edildi. Bununla birlikte, Kruşçev' in yukarıdan gerçekleştirdiği reformların çoğu tutarsız ve çelişkiliydi, parti-devlet aygıtının direnişiyle karşılaştı ve başarısızlığa mahkûm edildi (Somel, 2016, s. 557).

Kruşçev, içişleri ve devlet güvenlik organlarında yapının yeniden düzenlenmesi ve personelin yenilenmesi gerçekleştirildi. 1953'te NKVD'de (milli teşkilat) özel birimler, 1956'da GULAG (toplama kampları) tasfiye edildi. Yeni parti liderleri kendileri aklamak amacıyla kitlesel baskıların nedenleri ile Stalin'in kişilik kültü, karakterinin olumsuz özellikleri, Marksist-Leninist anlayıştan sapmalarla ilişkilendirildi. Stalin'in kişilik kültürünün kınanması, totaliter rejimin suçlarının teşhir edilmesi, 1953-1961 yıllarında kamu bilincinde derin değişikliklere neden oldu. Yaklaşık 800 bin kişi rehabilite edildi. 1950'lerin sonlarında sürgün edilen halklardan haksız suçlamalar düşürüldü: Çeçenler, Kalmıklar, İnguşlar, Karaçaylar ve Balkarlar ana yurtlarına dönebildi. Ayrıca, Sovyetlerde yaşayan alman asıllı olanların Nazilerle suç ortaklığı suçlamaları da düştü. Polonya, Macaristan, Bulgaristan ve özel yerleşim yerlerinde bulunan diğer ülkelerin vatandaşları da Anavatanlarına dönmeye başladı (Воскресенский (Voskresenskiy); Никифоров (Nikiforov), 2015).

1962-1964 Anayasa taslağının temeli ve hükümet sisteminin görece demokratikleşmesini ve baskıcı uygulamaların sınırlandırılmasını fikri ortaya atıldı. Aynı zamanda, ekonomik ve politik sistemin temelleri değişmeden kalmalıydı, fakat devletleşmenin sınırları genişlemekteydi. Devletleşme akla gelebilecek her şeyi kapsamaktaydı. Toplumun demokratik temelleri genişliyordu: yasayı başlatma hakkı en büyük

kamu kuruluşlarına - sendikalara ve Komsomol'a (parti gençlik kolu) veriliyordu, ülke hayatının en önemli sorunlarının referandumlarla çözülmesi planlandı, vekillerin ve yürütme gücünün temsilcilerinin raporlarını halka tanıtması gerekirdi. Ancak, tüm bu değişiklikler Kruşçev'in düşüşü nedeniyle hiçbir zaman uygulanmadı (Priestland, 2002, s. 121-122; Şeker, 2020, s. 21-22).

Kruşçev'in eylemleri, ekonominin ve siyasi yaşamın düzensizleşmesine yol açtı. Devam eden reformlar, "Nomenklatur'u" (yönetime atanan bürokratlar) Kruşçeva karşı döndürdü. Nomenklatur, Leonid Brejnev ile Nikolai Podgorny'nın etrafında toplandı. 14 Ekim 1964'te SBKP (Komünist Partisi) Merkez Komitesi toplantısında Kruşçev'e ciddi bir suçlama listesi sunuldu: tarımın çöküşünden, yurtdışından tahıl satın alınmasına, suçlamaların en ciddisi, parti ve hükümet başkanının görevlerini elinde yoğunlaştıran Kruşçev'in, Leninist kolektivite ilkelerini ihlal etmeye başladığı, en önemli sorunları tek başına çözmeye çalıştığı suçlamalarıydı. Tüm hükümet ve parti görevlerinden "sağlık sorunları nedeniyle" çıkarıldı ve emekli oldu. Gazeteler zorunlu istifayı "gönüllü" olarak adlandırdı. Kruşçev'un siyasi arenadan ayrılması ülkede protestolara yol açmadı. SSCB'de sosyal ve siyasi hayatın liberalleşme sürecinin sona erdiği Kruşçev'in istifasına toplum sessiz tepki gösterdi (Özsoy, 2006, s. 168).

1.2.2.3.2. Brejnev Dönemi 1964-1982

İkinci Dünya Savaşı sırasında oluşan yeni genç politikacılar iktidara geldi. L.İ. Brejnev, SBKP Merkez Komitesinin baş sekreteri oldu. Kruşçev'in indirilmesinden önce, Kruşçeva karşı örgüte katıldı. Muhafazakâr görüşlere sahip, partinin yeni lideri olarak toplumun istikrarı için çabaladı. Toplumun daha da gelişmesi için siyaset ve ideolojide orta derecede muhafazakâr bir yola karar verildi. "Kruşçev" döneminde, SSCB'de

ekonomik ve idari dönüşümler, sosyalist ideolojisi yüzünden yüksek gelişme oranlarını kaybetti. Yapılan hataların sonucu, SSCB'nin Batı ülkelerine göre teknolojisi geri kalmış, ekonominin büyüme hızı düştü ve ülkede gıda sorunu ortaya çıktı. Ülkenin yeni yönetimi, Sovyet sistemini istikrara kavuşturmak için bir seçim yaptı, sonraki yıllarda "durgunluk" adı verilen muhafazakâr bir reform türü seçti. Brejnev hükümetinin SSCB'deki mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi ilişkilerin istikrarını sağlamak için 1960'ların sonlarında geliştirilen "gelişmiş sosyalizm" politikasına dayanmaktaydı. "Gelişmiş sosyalizm", SSCB'nin komünizme doğru ilerlemesi yolunda zorunlu bir aşama olarak anlaşılmakta ve bu aşamada toplumsal yaşamın tüm alanlarıyla organik bir bağlantı kurması gerekmekteydi. Kavram, komünist perspektifin teorik hükümlerini sorgulamadan, komünizmi inşa etmenin aşamalarından biri "gelişmiş sosyalizm" mevcut görevlerini çözme görevini ortaya koydu. Modern toplumun eksikliklerinin giderilmesi, sosyalizmi "iyileştirme" politikasıyla kolaylaştırılmıydı (Плехова (Plehova), 2012, s. 250-253).

60'larda - 80'lerin başında Sovyet toplumunun yaşamında SBKP'nın (Komünist Partisi) muazzam rolü daha da arttı. 1977'de, Sovyet iktidarının tüm yıllarında ilk kez SBKP'nın "Sovyet toplumunun siyasi sisteminin çekirdeği" ve "Öncü ve yol gösterici rolünün" olduğu ilkelerin yeni Anayasasında yer aldı. 1977 Anayasası, "gelişmiş sosyalizm" kavramına dayanmaktaydı. Nihayet, uzun yıllardır şekillenen bir partinin, tek bir ideolojinin, merkezi bir devlet planlamasının ve yönlendirici ekonominin egemenliğini pekiştirdi (Priestland, 2002, s. 122-123; Плехова (Plehova), 2012, s. 253-254).

Parti organları, yalnızca işletmelerin, kurumların, okulların ve hastanelerin değil, aynı zamanda bakanlıkların da idaresinin faaliyetleri üzerinde denetim sağladı. Merkez Komitesinde,

ekonominin sektörlerinin gelişimi için stratejinin belirlenmesinde belirleyici söz sahibi olan sektörel bölümler vardı (Плехова (Plehova), 2012, s. 254-256). Kasım 1982'de Brejnev vefat etti.

1.2.2.3.3. Andropov 1982-1984 ve Çernenko 1984-1985 Dönemi

Brejnev öldükten sonra devletin başına Y.V. Andropov (daha önce KGB'nin (milli teşkilat) başı idi) seçildi. Andropov iktidara geldikten sonra, emek disipliniyi güçlendirme kampanyasıyla devletin ekonomik durumunu iyileştirmek için mücadele başladı. Yeni lider yapılan icraatların açık hale getirdi. Basın, SBKP Merkez Komitesinin Politbürosu tarafından tartışılan konular hakkında raporlar, iktidarın ayrışmasının gerçekleri hakkında makaleler yayınlamaya başlar. Andropov, parti ve devlet aygıtını tasfiye etti, güvenlik birimleri, bir "reformcu ekibi" oluşturdu. "Perestroyka'nın" (yenilenme) gelecekteki baş ideoloğu A. Yakovlev, Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün direktörü oldu. Andropov, bölgesel liderleri üst yönetime atadı: M. S. Gorbaçov'u, V. I. Vorotnikov'u, N. I. Ryzhkov'u ve V. M. Chebrikov'u. 1983'ün başlarında Andropov, Gorbaçov ve Ryzhkov'a bir ekonomik reform hazırlamaya başlamaları talimatını verdi. Ancak çalışmalarını tamamlayamadı. 9 Şubat 1984'te vefat etti (Ведерникова (Vedernikova), 2013, s. 53-54; Полюнов (Polynov), 2009, s. 60-64).

K.U. Chernenko, CPSU Merkez Komitesinin yeni Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyetler Başkanlığı'nın Başkanı oldu. İktidarda kısa döneminde, ana girişimler arasında, resmi Marksist-Leninist ideolojiyi güçlendirme mücadelesi göze çarpıyordu. CPSU için yeni bir programın geliştirilmesine başlandı (Полюнов (Polynov) M., 2020, s. 449-450). Fakat Chernenko 10 Mart 1985'te öldü. Onunla birlikte SSCB'de sosyalizmi inşa etme dönemi bitmişti.

1.2.2.3.4. Gorbaçev Dönemi 1985-1991, "Perestroyka" ve SSCB'nin çöküşü

11 Mart 1985'te, Parti Merkez Komitesi Genel Kurulu'nda, CPSU Merkez Komitesinin Genel Sekreteri olarak Mihail Sergeevich Gorbaçov'u seçildi. Yeni lider, Batı ile devam eden silahlanma yarışını ve Afgan savaşını, ülkenin uluslararası izolasyonunu ve büyüyen ekonomik krizi miras aldı. Gorbaçov, "sosyalizmin yenilenmesinde" çıkış yolunu gördü, yani, sosyalizm ve demokrasinin birleşiminde "daha iyi sosyalizm" kurulmalıydı.

"Perestroyka'nın" (yenilenme) fikri, SBKP Merkez Komitesinin Nisan (1985) toplantısında atıldı ve burada toplumun bir değişime duyulan ihtiyacı tartışıldı. Genel Kurulda Gorbaçov, değişimlerin ana sloganını ortaya koydu: "açıklık-yenilenme-ivme". Değişimin ana kaldırıcı, ülkenin Sosyo-ekonomik kalkınmasının hızlandırılmasıydı. Bilim ve teknolojinin kazanımlarının daha aktif kullanılması, ulusal ekonomi yönetiminin merkezden uzaklaştırılması, işletmelerin haklarının genişletilmesi, üretim düzeninin ve disiplinin güçlendirilmesi öngörüldü (Филатов (Filatov), 2008, s. 164-166). Fakat yeni yönetimin net bir reform programı yoktu, bu nedenle değişimin ana yönlerinden biri "personel devrimi" idi, parti ve Sovyet liderlerinin bir kısmı değiştirildi. Reformların muhalifleri yönetimden uzaklaştırıldı. Muhafazakârlıkla mücadele bahanesiyle, hem merkezi hem de yerel düzeyde parti ve devlet kadrolarının kitlesel değişimi ve "gençleşme" gerçekleştirildi.

1988-1990'da Anayasa reformu başlatıldı. Perestroyka'nın ilk başarısızlıkları; hızlanmanın başarısızlığı, alkol karşıtı reformun bir sonucu olarak bütçe açığının büyümesi, ekonomide ve siyasi sistemde köklü dönüşümler ve radikal değişikliklerin olmadan gerçekleştirilemeyeceğini gösterdi (Абрамова (Abramova) & Дмитриев (Dmitriyev), 2013, s. 44-45). Siyasi sistemin reformu konuları 19. Partinin Büyük

Konferansı'nda (Haziran-Temmuz 1988) tartışıldı. Konferansın kararlarında; güçler ayrılığı, Sovyetler içinde parlamentarizm ve sivil toplum sistemi olarak demokratik sosyalizmin niteliklerinin yaratılmasını sağlandı. Konferansta, SBKP'dan denetim ekonomik ve devlet kurumlarına geçirilmesinin gerektiği, iktidar işlevlerinin parti yapılarından Sovyet (temsilciler) yapılarına yeniden dağıtılmasının önemi hakkında konuşuldu. Gorbaçov, Yüksek Sovyeti kalıcı bir parlamentoya dönüştürmek için yeni bir yüce iktidar organı - Halk Temsilcileri Kongresi'ni oluşturmayı önerdi. Konferansın kararlarına istinaden SSCB Anayasasında değişiklikler yapıldı. Seçim mevzuatındaki değişiklikler şu şekilde özetlendi: seçimlerin alternatif bir temelde yapılması, iki aşamalı hale getirilmesi ve üçte birinin kamu kuruluşlarından oluşturulması gerekmektedir. 1989 baharında, yeni seçim yasası uyarınca SSCB Halk Temsilcileri seçimleri yapıldı. İlk defa, çeşitli seçim programları hakkında kamuya açık bir tartışma yaşandı. Aynı zamanda, milletvekillerinin seçilmesi, Gorbaçov taraftarlarının popülaritesinin azaldığını ve muhaliflerinin etkisinin arttığını ortaya koydu. Anayasa reformunun ikinci aşamasında (1990-1991), SSCB Başkanın görevleri açıklandı. Mart 1990'daki III. Halk Temsilcileri Kongresi'nde SSCB Başkanı Mihail Gorbaçov seçildi. Devlet Başkanı olduktan sonra Gorbaçov, Parti Merkez Komitesi Genel Sekreterliği görevini sürdürdü. Kongrede, SBKP'nin toplumdaki lider konumunu pekiştiren 6. madde olan SSCB'deki tek parti sistemini kaldırarak Anayasa değiştirildi. Kongre kararları ülkede çok partili bir sistemin oluşumunun yolunu açtı. Ülkede yeni partiler kuruldu.

SBKP'nin XXVIII Kongresinde, partide bir dizi akım gelişti: radikal reformist, reformist yenileme, gelenekçi. Kongrede parti krizi aşmayı başaramadı. SBKP'dan taban üyelerinin toplu olarak geri çekildi. Ortaya çıkan siyasi mücadelenin merkezinde iki taraf vardı: komünist ve liberal. Komünistler, kamu

mülkünün, toplumsal ilişkilerin kolektivist biçimlerinin ve öz yönetimin geliştirilmesini savundular. Liberaller, mülkiyetin özelleştirilmesi, kişisel özgürlük, tam teşekküllü bir parlamenter demokrasi sistemi ve piyasa ekonomisine geçiş konusunda ısrar ettiler (Придворов (Pridvorov) & Ларина (Larina), 2010, s. 132-139).

Toplumun demokratikleşmesi, çoğulculuk ve açıklık zemininde ulusal sorun ortaya çıktı. Etnik gerilimlerin; ekonomik zorluklar, tutarsızlıklar ve çelişkili ulusal politikalar şiddetlenmesine yol açtı. Etnik çatışmalara dayalı silahlı çatışmalar daha sıklaştı (Azerbaycan, Moldova, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan). Ülke yönetimin etnik çatışmalardan kaynaklanan sorunları çözmeye hazır olmadığını ortaya çıktı. Gorbaçov hükümetinin ulusal bölgelerin ayrılıkçı duygularını bastırmadaki yetersizliği, bireysel cumhuriyetlerin SSCB'den ayrılma arzusunun artmasına neden oldu. Baltık cumhuriyetlerinde (Litvanya, Letonya ve Estonya) egemen devletler kurma arzusu özellikle güçlüydü. 1988 sonbaharında, halk cephesinin temsilcileri, Baltık cumhuriyetlerinin merkezi ve yerel yönetimleri seçimlerini kazandı. Kasım 1988'de Estonya Yüksek Sovyet'i Devlet Egemenlik Bildirgesi'ni kabul etti. Benzer belgeler Litvanya, Letonya, Azerbaycan (1989) ve Moldova (1990) onaylanmıştır. Yeni egemen cumhuriyetlerin başkanları seçildi. 12 Haziran 1990'da, RSFSR Birinci Halk Temsilcileri Kongresi, cumhuriyet yasalarının sendika yasalarına göre önceliğini pekiştiren Rusya Devlet Egemenliği Bildirgesi'ni kabul etti. Boris N. Yeltsin, Rusya Federasyonu'nun ilk cumhurbaşkanı seçildi. Güç yavaş yavaş merkezden cumhuriyetlere kaydı.

Ülke, etnik çatışmaların ağırlaştırdığı bir parçalanma dönemine girdi. Gündemde Sovyetler Birliği'nin varlığı sorunu vardı. Ülkenin yönetimi, ilk taslağı 24 Temmuz 1990'da yayınlanan yeni bir Birlik Antlaşması'nı resmileştirmek için aceleyle önlemler almaya çalıştı. Sovyetler Birliği'nin

geleneksel kuvvete dayanan önlemlerle korunması için girişimlerde bulunuldu (Мякшев (Myakshev), 2017, s. 321-328). 17 Mart 1991'de, yenilenen Birliğin egemen cumhuriyetler federasyonu olarak korunmasına karar vermek için tüm Birlik referandumu yapıldı. Oylamaya katılan toplam kişi sayısının% 76,4'ü SSCB'nin korunmasından yanaydı. Referandum Litvanya, Letonya, Estonya, Gürcistan, Moldova, Ermenistan tarafından desteklenmedi.

Mayıs 1991'de Moskova yakınlarındaki SSCB Başkanının ikametgâhı olan Novo-Ogaryovo'da Mihail Gorbaçov, yeni bir sendika antlaşması sorununun tartışıldığı dokuz birlik cumhuriyetinin liderleriyle bir araya geldi. Müzakereciler, eşit Sovyet egemen cumhuriyetlerinden demokratik bir federasyon olarak Egemen Devletler Birliği'nin (EDB) kurulması konusunda bir anlaşma imzalama fikrini desteklediler. Anlaşmanın imzalanma tarihi 20 Ağustos 1991'de idi. Anlaşmanın imzalanmasının arifesinde Gorbaçov taraftarları, ülkedeki çatışma seviyesinde bir düşüş ummaktaydı. Yeni antlaşmanın muhalifleri, SSCB'nin kaldırılmasının ulusal ekonomik bağların çökmesine ve ekonomik krizin derinleşmesine neden olacağı konusunda uyardılar. Ülke liderliğindeki muhafazakâr güçler, anlaşmanın imzalanmasını aksatmaya çalıştı. Başkan Gorbaçov'un yokluğunda, 19 Ağustos 1991 gecesi, Olağanüstü Hal Devlet Komitesi (OHDK) kuruldu. Başkan Boris N. Yeltsin ve başkanlığındaki RSFSC yönetimi, OHDK'nın eylemlerini anayasaya aykırı bir darbe olarak olduğunu açıkladı ve vatandaşlara çağrıda bulundu. Cumhuriyet topraklarında bulunan tüm sendika yürütme organlarının Rusya cumhurbaşkanının yargı yetkisine devredildiğini duyurdu. Yeltsin'in çağrısı üzerine on binlerce Moskovalı Beyaz Saray çevresinde savunmaya geçti. Yeni özel teşebbüs girişimcileri darbeye direnişin örgütlenmesinde aktif rol oynadı ve Rusya liderlerine mali ve teknik yardım sağladı. 21 Ağustos 1991'de, cumhuriyetin liderliğini

destekleyen Rusya Yüksek Sovyeti'nin olağanüstü bir oturumu toplandı. Aynı gün, Sovyet Başkanı Gorbaçov Moskova'ya döndü. 22 Ağustos'ta OHDK üyeleri tutuklandı. 23 Ağustos'ta Yeltsin, SBKP'nin faaliyetlerini sonlandıran bir kararname imzaladı (Волгин (Volgin), 2018, s. 77-78; Мохов (Mokhov), 2015).

Ağustos 1991 olaylarının bir sonucu, cumhuriyetlerin çoğunluğunun Birlik Antlaşması'nı imzalamayı reddetmesi oldu. SSCB'nin çöküşü geri döndürülemez hale geldi. Ağustos ayının sonunda Ukrayna bağımsız bir devlet olduğunu ve ardından diğer cumhuriyetlerin kurulacağını duyuruldu.

Aralık 1991'de, SSCB'nin üç egemen devletinin, Rusya'nın (B. Yeltsin), Ukrayna'nın (L. Kravchuk) ve Beyaz Rusya'nın (S. Shushkevich) liderleri arasında Belovejskaya Puşça'da (Beyaz Rusya'da) bir toplantı düzenlendi. 8 Aralık'ta, 1922'deki birlik anlaşmasının feshedildiğini duyurdular. Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (BDT) oluşturulması konusunda bir anlaşmaya varıldı. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin varlığı sona erdi (Иванников (Ivannikov), 2016, s. 28-29). 25 Aralık 1991'de Başkan Gorbaçov istifa etti. "Perestroika" bitti ve onun sonucunda SSCB çöktü.

2. Rusya Federasyonun Kurulması ve Onun Siyasal Sistemi

Aralık 1991'de, Belovejskaya Anlaşmalarının (Beyaz Rusya'da) imzalanmasından ve onaylanmasından sonra Sovyetler Birliği'nin varlığı sona erdi. 12 Aralık'ta, RSFSC'nin, 12 Haziran 1990 tarihli Devlet Egemenliği Bildirgesi'nin rehberliğinde ve RSFSC Anayasasının (Temel Kanun) 109. maddesinin 15. paragrafına uygun olarak RSFSC Yüksek Sovyeti, 30 Aralık 1922'de SSCB Sovyetleri I Kongresi tarafından onaylanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin oluşumuna ilişkin antlaşmayı feshetmeye karar verdi. 24 Aralık 1991'de, SSCB'nin Birleşmiş Milletler Örgütü üyeliği sona erdi. SSCB'nin yerini, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesinin haklarının

da geçtiği RSFSC (Rusya Federasyonu) aldı. 25 Aralık 1991'de RSFSC Yüksek Sovyeti "Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin adının değiştirilmesi hakkında" RSFSR Yasasını onayladı. 25 Aralık 1991'de, 2094-I sayılı RSFSR Yasasını onaylayan RSFSR Yüksek Sovyeti'nin bir toplantısı yapıldı. Yeni bir isim altında Rusya Federasyonu (Rusya) kuruldu. Aynı gün bu yasa Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin tarafından imzalandı. Yasaya göre, 1992 yılında RSFSC adının resmi işlemlerde ve diğer belgelerde, devlet sembollerinin metin tasarımı ve ayrıca devlet organlarının adlarında, mühürlerinde, pullarında ve antetli kağıtlarında kullanılmasına izin verildi. Sonraki yasalar, Rusya Federasyonu yasaları olarak bilinir hale geldi. 21 Nisan 1992'de, VI Halk Temsilcileri Kongresi, SSCB'nin çöküşü ve Rusya'nın bağımsız bir devlet olarak varlığından kaynaklanan RSFSC Anayasasında bir değişiklik paketi sundu. Kuvvetler ayrılığı ilkesi anayasal olarak onaylandı; insan ve medeni hak ve özgürlükler bölümü modernize edilerek Rusya Federasyonu'nun uluslararası yükümlülüklerine uygun hale getirilmiştir.

Devlet için yeni bir isim olan Rusya Federasyonu, Temel Kanun metnine dâhil edildi. Rusya Federasyonu ve Rusya isimleri eşdeğer olarak kabul edildi (Aras, 2017; RIA, 2016). 12 Aralık 1993'te kabul edilen Anayasaya göre, Rusya Federasyonu (Rusya), cumhuriyet yapısına sahip bir demokratik federal hukuk devletidir. Rusya Federasyonu, eşit olan cumhuriyetlerden, özerk bölgelerden, illerden, federal şehirlerinden oluşmaktadır. Rusya Federasyonu'ndaki devlet gücünü, Rusya Federasyonu Başkanı, Federal Meclis ve Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından alır. Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlar devlet gücünü, onlar tarafından oluşturulan devlet organları kullanılmaktadır. Rusya Federasyonu Başkanı, devletin başıdır başta 4 yıllık, 2008'den sonra altı yıllık ve maksimum iki defa için seçilmektedir. Federal Meclisi (Rusya parlamentosu) temsilci ve yasama organıdır, iki

meclisten oluşur: Federasyon Konseyi ve Devlet Duması'dır. Federasyon Konseyi iki temsilci içermektedir: devlet iktidarının temsilci ve yürütme organı. Devlet Duması, beş yıl için seçilen 450 milletvekilinden oluşmaktadır. Yürütme yetkisi Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından kullanılır (Türkiye Elçiliği, 2019; ODKB, 2021).

2.1. 1992-1999'da Rusya, Yeltsin dönemi

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla, Rusya, gelişiminde yeni bir aşamaya girdi. Ülkenin liderliği, toplumun demokratik dönüşümü ve hukukun üstünlüğünün oluşturulması yönünde bir yol izledi. Ekonomik kriz, mal ve bütçe kıtlığı ve 1991 sonunda altın ve döviz rezervlerinde tehlikeli bir düşüş bağlamında, Başkan Boris N. Yeltsin başkanlığındaki Rus hükümeti bir seçimle karşı karşıya kaldı. İlk seçenekte "500 gün" programı vardı; geleneksel Sovyet yöntemlerinin yardımıyla ekonomik durumun istikrara kavuşturulması, arz ve satış sistemini sıkılaştırmak, fiyatları yeniden yükselterek dengelemek, tüketici malları kart ile (bu kartlarla sadece belirli miktarlarda ürünleri satın alınabilirdi; şeker, yağ vs.) dağıtım alanını genişletmek, ekonominin serbestleştirilmesi ve kurumsal reformların uygulanmasıdır. İkinci seçenek, durumu istikrara kavuşturmayı amaçlayan bazı önlemlerle birlikte hızlı piyasa reformları yapılmalıydı. Bu program, liberal monetarist piyasaya geçiş teorisine dayanıyordu. Devletin ekonomiye müdahalesinin zayıflamasını sağladı. Piyasadaki yönetim yöntemlerine aktarılması için "şok terapisi" yolu seçildi: fiyatların serbestleştirilmesi, devlet mülkiyetinin özelleştirilmesi, askeri-sanayi kompleksinin yeniden düzenlenmesi ve üretimin devlet tekelinden çıkarılmalıydı. Tarım sektöründe kolektif çiftliklerin şirketleştirilmesi ve çiftçiliğin geliştirilmesi planlandı. Sert vergilendirme önlemleri ve nüfusun sosyal haklar güçlendirmeliydi. Başkan Yeltsin ikinci seçeneği seçti. Başkan, tüm çabaları ekonomik dönüşüme

yönlendirerek siyasi sistem reformunu askıya aldı (Парфирьев (Parfiryev), 2014).

Fiyat liberalizasyonunun iki yönlü etkisi oldu. Bir yandan emtia açığı ortadan kalktı, kuyruklar ortadan kalktı, para değer kazandı. Fiyatların serbest bırakılmasının olumsuz sonucu, yıl boyunca ülkedeki tüketici fiyatlarının hükümet tarafından planlanan beş kat artış yerine neredeyse 100 kat arttığı enflasyonda keskin bir artış oldu.

Sonuç olarak, Rusların yaşam standardı önemli ölçüde düşmüş, vatandaşların tasarruf bankalarında tutulan mevduatlarında bir devalüasyon olmuş ve nüfus yoksullaşmıştır. Kamu sektörü çalışanları reformlar sırasında diğerlerinden daha fazla acı çekti, akademik personel ve askeri-sanayi kompleksi uzmanlarının ticari yapılara doğru geçişi ve yurt dışına kaçışı oldu. Özelleştirme sürecinde bazı kişiler ve örgütler (yeni oligarşi yapıları) büyük servet "biriktirdi". İşletmelerdeki devlet mülkiyetinin önemli bir kısmı yönetimde olan gruplara gitti, işçi kısmı bunlardan bir pay alamadı. Rusyalıların umutları boşa çıktı. Toplumsal gerilim arttı ve grevler başladı. Aynı zamanda, perakende ticaret, halka açık yemek ve tüketici hizmetlerinin küçük ölçekli özelleştirilmesi başladı. Bununla birlikte, nüfusun para kaynakları o kadar değer kaybetmişti ki, özelleştirilmede olan işletmelerden hisse alacak kadar hiçbir şey kalmadı. Özelleştirme sürecinde 110.000 sanayi işletmesi özel girişimciler tarafından devralındı. Kamu sektörü, sanayi sektöründeki öncü rolünü kaybetti (Orhan & Çobanoğlu, 2015, s. 55-61).

1991-1992 sonunda istikrarsız ekonomik durumuna karşı Rusya içinde ayrılıkçı fikirler gelişti. 1991 yılında cumhuriyetler özerk olmaktan çıkmış, bazı özerk bölgeler cumhuriyet statüsünü kazanmış ve birçok bölge yeniden adlandırılmıştır. Cumhuriyetlerin özel statü iddiaları ve yerel seçkinlerin Rusya'dan çekilmeye yönelik

açıklamaları ülkenin bütünlüğüne tehdit oluşturdu. Çeçenistan, Rusya'nın kendi topraklarında egemenliğini tanımadı. Tataristan kendi para birimini çıkarmak istedi. Başkurdistan, Yakutistan, Udmurtistan, Tataristan ve diğerlerinde federal bütçeye vergi ödemeyi reddettiler. Boris N. Yeltsin, Tataristan ve Çeçenistan dışındaki bölgelerin başkanlarını 31 Mart 1992'de federal organların ve Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlarının yargı yetkisini sınırlayan federal bir anlaşmayı imzalamaya ikna etmeyi başardı (Бережная (Berejnaya) & Тарасов (Tarasov), 2013, s. 26).

Liberal reformun bir sonucu olarak yükselen fiyatlar, düşen yaşam standartları ve artan işsizlik halkı rahatsız etti. Bu sebeplerden dolayı Cumhurbaşkanı Boris Yeltsin ile parlamento arasındaki ilişkide tansiyon yükseldi. 1993 sonbaharında, yetkililer arasındaki çatışma zirveye ulaştı. En şiddetli mücadele, yeni bir Anayasa sorunu etrafında gelişti. Bu zamana kadar, cumhurbaşkanının destekçileri Rusya Federasyonu'nun yeni Anayasasının bir taslağını hazırladı. Ancak milletvekilleri, yürütme organının haklarının sınırlandırılmasında ısrar ederek bunu kabul etmeyi reddettiler (Seaz, 2018, s. 88-91).

12 Aralık 1993'te yapılan bir referandum sırasında, Rusya Federasyonu Anayasası halk oylamasıyla kabul edildi. Rusya, cumhuriyet yönetim şekliyle bir demokratik federal hukuk devleti olarak ilan edildi. Bireyin hak ve özgürlükleri Anayasa'da en yüksek değer olarak ilan edildi (Seaz, 2018, s. 98). Anayasa'da, kuvvetler ayrılığı ilkesini benimsendi. Rusya Federasyonu'nun daimi yasama organı olan Federal Meclisin iki meclisli yapısı kabul edildi. Devlet başkanı, halkın oylamasıyla seçilen bir cumhurbaşkanıydı. Rusya'nın en yüksek makamlarının yargı yetkisini; yasaların kabulü ve bunların uygulanması üzerinde kontrol, federal devlet mülklerinin yönetimi, fiyatlandırma

politikasının temeli, federal bütçeyi içermektedir. Dış politika ve uluslararası ilişkiler konularının çözümüne, savaş ilanına ve barışın sonuçlanmasına, dış ekonomik ilişkilerin yönetimine aittir. Anayasa, yasama, yürütme ve yargı organlarının bağımsızlığını vurguladı. Anayasa, ülkenin devlet bütünlüğünü, Rusya Federasyonu tebaalarının eşitliğini, federal ve yerel makamlar arasındaki yetki paylaşımını belirledi. Siyasi çok partili sistem, çalışma özgürlüğü ve özel mülkiyet hakkı kanunla güvence altına alındı. Anayasa toplumda siyasi istikrarın sağlanması için gerekli koşulları yarattı (Клямкин (Klyamkin), 2000, s. 180-184).

1998'de Rusya ciddi bir mali kriz yaşandı. Rus hükümeti ve Merkez Bankası teknik bir temerrüt açıkladı. Hükümet istifa etti ve yeni hükümet kuruldu. 1999'da Yeltsin'in görevden alınması (iktidardan uzaklaştırma) prosedürü beş suçlama: SSCB'nin çöküşü, 1993'te Beyaz Saray'ın (Parlamento binası) vurulması, Çeçenistan'da bir savaş başlatması, ordunun çöküşü ve Rus halkının soykırımı. Devlet Duma'sının karar vermesi için gerekli 300 oy hiçbir suçlamada toplayamadı. Duma'nın suçlama dayatma girişimi, yeni kurulan hükümetinin istifasının neden oldu. Ağustos 1999'da Yeltsin'in desteği ile hükümetin başkanı Rusya Federasyonu Federal Güvenlik Servisi başkanı V.V. Putin oldu (Shumilina, vd., 2020, s. 26-27).

2.2. 2000'den sonra Rusya, Putin dönemi

31 Aralık 1999'da ciddi sağlık problemleri yaşayan Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, görev süresi dolmadan istifa ettiğini açıkladı. Yeltsin'in istifasının ardından daha önce Başbakan olarak atanan Vladimir Putin, erken seçimlere kadar Rusya Federasyonu Başkan Vekili oldu. Putin, 1990'ların Rusyalıların arasında popüler olmayan liberal-radikal reformlarla doğrudan ilişkili değildi. Genç, eğitilmiş, bağımsız fikirli bir politikacı imajına sahipti. Seçim öncesi konuşmalarında iktidar

gücün güçlendirilmesi, toprak bütünlüğünün korunması ve Rusya'nın uluslararası arenadaki konumunun yeniden sağlanması ihtiyacından bahsetti. Mart 2000'de Putin Rusya Federasyonu Başkanı olarak seçildi (Ağır, 2020, s. 95-96).

Devlet kurumlarını güçlendirme ve dikey bir iktidar inşa etme süreci, Putin'in ilk başkanlığı ile başlatıldı. Başkanın öncelikli görevleri, federal merkezin yerel bölgelerdeki rolünü güçlendirmek, federal ilişkileri geliştirmek, ekonomik istikrarı sağlamak ve Rusya'da tek bir yasama alanı oluşturmaktır. Bir dikey güç yaratmayı ve yerel düzeyde yeni bir başkanlık "takımı" oluşturmayı amaçlayan federal bölgelerin reformu (2000), federal merkezin rolünün güçlendirilmesine katkıda bulundu. Yedi federal bölge kuruldu - Başkanları Rusya Federasyonu Başkanı'nın tam yetkili temsilcileri tarafından atanan Merkez, Kuzey-Batı, Güney, Volga, Ural, Sibirya ve Uzak Doğu.

Federasyon, bölgeler ve yerel özyönetim (yetkilerin ademi merkezileşmesi) arasında bir yetkiler ayrılığı vardı. Sosyo-ekonomik kalkınma alanındaki işlevlerin önemli bir kısmı, yerel düzeyde acil sorunları çözmeye çağrılan yerel ve bölgesel makamlara verildi (Orhan & Çobanoğlu, 2015, s. 61-62). Rusya'da çok partili sistemin iyileştirilmesine yönelik başlangıç sürecinde önemli bir adım 2001 yılında Siyasi Partiler Yasası'nın kabul edilmesi oldu. Partilerin faaliyetlerinin finansmanı, program esaslarını ve faaliyetlerin anayasal hukuk devletine uygun olarak kontrol altına alındı. Alınan önlemler, Vladimir Putin'in cumhurbaşkanlığının ilk yıllarında siyasi sistemi kısmen istikrara kavuşturmayı mümkün kıldı. Yürütülen idari reformlar bölgelerin konsolidasyonuna katkıda bulundu, federal çalışanların bürokratik aygıtını azalttı ve bölgesel yürütme gücünün hükümetin kontrolü altına alınmasını mümkün kıldı.

Çeçenistan'da savaş bitmesi ile Petrol ve gaz fiyatlarında artış ülkeye ciddi miktarda döviz girişine yol açtı. Doğal kaynakların satışına dayanan Rusya ekonomisi yükselişe geçti. Toplumda Putin iktidarına destek pekiştirildi.

Mart 2004'te yapılan olağan seçimlerde Putin, ikinci dönem için Rusya Federasyonu Başkanı tekrar seçildi. Mart 2008'de, Rusya Federasyonu Birinci Başbakan Yardımcısı ulusal projelerin küratörü Dmitry Medvedev, Putin'nin desteği ile cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Birleşik Rusya partisinden Rusya Federasyonu Başkanı olarak seçildi. Putin ise Başbakan oldu. Dmitry Medvedev'in cumhurbaşkanlığı, 2008 yılında Rusya ekonomisi üzerinde olumsuz etkisi olan dünya mali krizin patlak vermesi ile başladı. Yerli şirketlerin önemli miktarda dış borcunun varlığı krizin gelişmesine katkıda bulundu. Ayrıca ağustos 2008'de Gürcistan ve Rusya arasında resmi olarak Gürcistan'a ait olan Güney Osetya için beş günlük savaş patlak verdi. Rusya Güney Osetya'yı işgal ederek onun bağımsızlığını kabul etti. BM'nin ve NATO ülkelerin araya girmesiyle savaş durduruldu. Dmitry Medvedev, cumhurbaşkanlığı göreve başladığında, sivil ve ekonomik özgürlüklerin daha da geliştirilmesini ve siviller için yeni fırsatların yaratılmasına öncelikli görevi olarak gördü. Doğrudan sosyal alanla ilgili bir dizi yasa ve kararname imzaladı. Dmitry A. Medvedev'in başkanlığı sırasında gerçekleştirilen ana değişimler arasında Rusya Federasyonu Başkanı ve Devlet Duması'nın görev süresindeki değişiklik yer aldı. 30 Aralık 2008'de Cumhurbaşkanının yetkileri altı yıla, Devlet Duması - beş yıla çıkarıldı (Парфирьев (Parfiryev), 2013, s. 450).

4 Mart 2012'de Rusya'da cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı ve Putin ilk turda kazandı. Medvedev Başbakan oldu. Bu dönemden itibaren Rusya, zaten zayıf olan demokrasiden ve Batı değerlerinden uzaklaşmaya başladı. Devlet otoritesi, başta Putin, Batı ve NATO ülkeleri bir

düşman olarak göstermeye başladı. Bütün resmi medya bu söylemi destekledi. Toplumda bir dış düşman imajı yaratılmaya çalışılmaktadır. Gerçek muhalif ve sistem dışı olanlar susturuldu. Bazı muhalifler yurt dışına kaçtı, öldürüldü ya da hapse atıldı. 2014'te Ukrayna'ya Kırım'ın işgaliyle ve Doğu Ukrayna'da Donbas bölgesinde ayrılıkçı silahlı gruplara destek vermesiyle Ukrayna krizi patlak verdi. Ayrıca, 2015'te Suriye'de Asad rejimine de askeri destek sağlamasıyla, zaten Batı ve NATO ülkeleriyle kötü olan ilişkiler iyice bozuldu. Rusya'ya karşı Ukrayna yüzünden Batı dünyasından yaptırımlar ve ekonomik ambargo uygulamaya başlandı.

18 Mart 2018'de yapılan seçimlerde Putin dördüncü defa Rusya Başkanı seçildi. Ülkede ise oy verme oranı %60 civarında idi, ayrıca birçok muhaliflerin seçimlere katılma yasağı ile demokrasi açısından sıkıntılı oldu (Cavlak & Doğan, 2019, s. 31). Putin'in iktidara geldikten sonra Yeltsin politikaların devam edeceğini ve aynı onu iktidara getiren ve destekleyen oligarşi gruplara destek olacağını düşünüldü. Fakat öyle olmadı. Putin'in ilk işi medyayı kontrol altına almaktı. Ona muhalif olabilecek oligarşileri ya hapse attı, ya onlar yurt dışına kaçtı. Rusya'da olan büyük şirketlerin çoğuna el atıldı, devletleştirildi ya da büyük hissedarları devlet adamları, yani Putin'nin taraftarları oldu. Merkezîyetçi politikasıyla valiler artık seçilmemekte merkezden iktidara sadık olan kişiler atanmaya başlandı. Otokratik sistem iyice belirlenmeye başladı (Cavlak & Doğan, 2019, s. 30).

SONUÇ

Rusya yönetim şeklini hakkında yazan hemen hemen tüm araştırmacılar, yansıtan aralıksız iç çatışmalarının ve yönetici elitin istikrarsızlık ve korku içinde olduğunu yazmaktadırlar. Böylece karar alma sürecini hangi grupların kontrol ettiğine bakılmaksızın, amaçları yürüttükleri siyasi rejimin

her şeyden önce devlet üzerindeki gücünü korumaya çalışmaktadır (Петров (Petrov) & Рябов (Ryabov), 2007, s. 64).

Rusya'da, bilinçli ve tutarlı bir reform politikası olmadığı gibi, bu reformları açık bir şekilde uygulayabilecek hiçbir güç da olmadı. Durum istikrar kazanmaya başlar başlamaz, yetkililer reformları uygulama ve tamamlama motivasyonunu kaybeder, bir başka reformcu grubu ise siyasi sahneden çıkarılır ve kitlesel popülizm uğruna kötü gidişatlardan sorumlu olarak bir "günah keçisi" haline getirilmektedir. En başından beri (yani 1991'den sonra 1993'te) yeni hükümetin gerçek desteği hep silahlı birimler olmuştur. Aslında, Sovyet yetkililerine karşı mücadele sırasında başlangıçta bu birimler zayıflamış, ancak daha sonra restore edilmiş ve yeni yetkililerin çıkarlarını korumak için kullanılan gizli bir siyasi polistir (Гудков (Gudkov), 2007, s. 24).

Yukarıda bahsedilenleri, geleneksel (otoriter) ve demokratik değerlerin bir kombinasyonuna bağlanılabilir. Bazı araştırmacılar, modern Rusya'daki siyasi ve kültürel durumu "demokratik bir biçimle ve otoriter içerikle çatışması" olarak görmektedir. Bir arada yaşamaları, otoriter ve demokratik unsurları birleştiren bir tür "mükemmel siyasi sistem" olarak Rusya'da "yönetilen demokrasinin " kurulmasına yol açmıştır. Batılı değerler daha çok teorik, propaganda düzeyinde işlev görürken, gerçek süreçte öncelik geleneksel normlarda kalır (Лапшина (Lapshina), 2004, s. 270).

Rusya'nın siyasi sistemi incelediğinde onun Batı dünyasına göre farklı geliştiği görülmektedir. Neden böyle olduğunu Rusya'nın tarihi ve yapısı incelendiğinde anlaşılmaktadır. Rusya, çok geniş topraklara (Avrupa'dan başlayıp, Çine ve Japon denizine) dayanmaktadır. Rusya'da hep farklı dinlere sahip farklı halklar yaşamaktadır. Rusya homojen ülke değil ve hiçbir zaman da olmadı.

Hep farklı kültürleri barındıran bir ülke idi. Bu kadar farklılıkların bir arada yaşayabilmesi için, hep güçlü merkezi yönetim gerekirdi. Ne zaman merkez yönetim zayıflarsa ve bölgelere daha fazla güç verilse, hemen ayrılıkçı rüzgârlar eser ve merkezi yönetime karşı isyanlar çıkmaktaydı.

Sovyetler Birliği, Rusya İmparatorluğun toprakların üzerinde kuruldu. Rusya İmparatorluğu çöküşüyle hemen onun topraklarında birkaç farklı devlet kuruldu ve iç savaş patlak verdi. Bolşeviklerin iç savaşı kazanmasıyla ve Trans Kafkasya'yı ve Orta Asya'yı yeniden işgaliyle yeni bir devlet kurulabildi. Bu durumda da güce dayanan bir devlet oluşumu ortaya çıktı. Bolşeviklerin diğer bölgelerin aynı haklara sahip oldukları söylemi ile yola çıkarsa da ve resmiyette öyle görünse de, hep güçlü merkeziyetçilik oldu. Eğer herhangi bölgede bir ayrılıkçı hareketler başlasa hemen askeri müdahale yapılmaktaydı. Bu SSCB'nin çöküşüne kadar sürdü.

SSCB totaliter, sosyalist ideolojiye dayanan, merkeziyetçi bir sisteme sahipti. Fakat ideolojisi hayalî bir inanışa dayandığı ve iktidarda olan grupların arasında anlaşmazlıkların olduğu için, devletin ömrü uzun sürmedi. Devlet yönetiminde olanlar sonuçta bunu anlamış ve kabul etmişler. Yavaş ve başarılı bir şekilde değişimi yapmaya çalışsalar da, başaramadılar, çünkü ne tür reformları gerektiğini bilinmemekteydi. Kendileri farklı sistemlerde ne eğitim aldılar ne de yaşadılar.

SSCB'nin çöküşünden sonra onun parçasında Rusya Federasyonu kuruldu. Birliğin diğer cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan ettiler. Başta yeni kurulan devletin yönetimi liberal demokrasiye dayanan reformları ilan etseler de, gerçekte ise amaçları sadece iktidarda olan farklı gruplar arasında devletin mülklerine sahte özelleştirmelerle el koymaktı. Siyasi istikrarsızlık ortaya çıktı, halk fakirleşti, yeni özerk olan cumhuriyet ve bölgeler Rusya Federasyonu'ndan ayrılmak istedi. Çeçenistan'da bağımsızlık savaşı

başladı. Böylece 2000'li yıllarında Rusya'da oligarşik bir sistem ortaya çıktı. Putin'in iktidara gelmesiyle bu pek değişmedi, sadece mali kaynaklar bir grup oligarşiden Putin'i destekleyen başka grup oligarşiye aktı. Putin ise Rusya'nın alışagelmış siyasetine başvurmuş, bu da güce dayanan merkezi yönetimdi. Yönetime sadık olanlar yükseldi, karşı gelenler ise ya yok edildi ya yurt dışına kaçtı. Muhafızlar da belli bir sınırların içerisinde siyaset yapabilir hale geldi. Rusya'da değişik, simbiyozlu, kontrollü otoriter oligarşi demokrasisi sistemi kuruldu.

Etik Kurul İzni

Bu makale etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ağır, O. (2020). Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Halkla İlişkiler Ve İletişim Uygulamaları. *Birey ve Toplum*, 10(1), 88-104.
- Aras, A. (2017, 10 24). Rus Siyasal Tarihi Ve Yarı Başkanlık Modeli. SASAM: <https://sahipkiran.org/2017/10/24/rus-siyasal-tarihi/> adresinden alındı
- Cavlak, H., & Doğan, M. (2019, Aralık 11). Siyasal Kültür Ve Yönetim Şekli: Putin Dönemi Rusya. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2019(2), 25 - 34.
- Gürkan, Ü. (1964). S.S.C.B. Siyasî Rejiminin Ana Hatları. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(1), 155-198.
- Hough, J., Hirai, T., & Kimura, H. (1984). Evolution in the Soviet Political System. *Acta Slavica Iaponica*, 2, 127-158. <http://hdl.handle.net/2115/7939> adresinden alındı
- McCauley, M. (2016). *Politics In Russia*. New York: SAGE Publications Inc.

- ODKB., (2021). Российская Федерация (Rusya Federasyonu). 5 29, 2021 tarihinde ODKB: https://odkb-csto.org/countries/rossiyskaya_federatsiya/ adresinden alındı
- Orhan, G., & Çobanoğlu, S. (2015, Ocak). Sovyet Sonrası Dönemde Rusya'da İdari Reform Politikaları. *YASAMA DERGİSİ*, 45-71.
- Özsoy, İ. (2006). Sovyet Sisteminin Çöküşünden Tarihî ve Evrensel Dersler. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı*(39), 163-194.
- Priestland, D. (2002, January). Soviet Democracy, 1917–91. *European History Quarterly*, 32(1), 111-130.
- RIA. (2016, 12 25). Переименование РСФСР в Российскую Федерацию (RSFSR'nin Rusya Federasyonu olarak yeniden adlandırılması). RIA News: <https://ria.ru/20161225/1484432304.html> adresinden alındı
- Seaz, A. (2018). Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu'nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı*. İstanbul.
- Şeker, B. Ş. (2020). Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) Ve Rusya Federasyonu'nun (RF) Siyasal Sistemleri (Political Systems of USSR and RF). B. Ş. Şeker, & M. Şahin İçinde, *Karşılaştırmalı Politika ve Siyasal Rejimler* (s. 17-72). Ankara: Adom Yayınları.
- Shumilina, A., Artyukhin, O., & A.Kritskaya. (2020). President In The World: Play-Leading Projection. *The Scientific Heritage*(47), 23-27.
- Somel, A. (2016). Reel Sosyalizmde Yönetim Sorunu:1930'lu Ve 1960'lı Yıllarda Sovyetler Birliği Deneyimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(2), 543-563.
- Türkiye Elçiliği, C. M. (2019, 1 9). Государственная власть и политическая система Российской Федерации (Devlet gücü ve Rusya Federasyonu'nun siyasi sistemi). *Türkiye Cumhuriyeti Moskova Elçiliği*:

<http://moscow.emb.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/249082> adresinden alındı

- Абрамова (Abramova), Ю., & Дмитриев (Dmitriyev), А. (2013). Экономические преобразования периода Перестройки: 1985-1991 гг (Perestroyka döneminin ekonomik dönüşümleri: 1985-1991). Известия МГТУ «МАМИ» (İzvestia MSTU "MAMI"), 6(1(15)), 43-47.
- Аманацкий (Amanatskiy), Ю. (2017). Февральская революция 1917 года: уроки истории The february revolution 1917: the lessons of history. Юридическая наука: история и современность (Hukuk bilimi: tarih ve modernite)(6), 23-29.
- Апальков (Apalkov), Д. (2019). «Тройка» Против Троцкого: Противостояние В Политбюро В 1922—1924 Гг (Troçki'ye Karşı "Troika": 1922-1924'te Politbüro'da Çatışma). Экспериментальные и теоретические исследования в современной науке: сб. ст. по матер. XXXI междунар. науч.-практ. конф.(Experimental and theoretical research in modern science: collection of articles. art. by mater. XXXI int. scientific-practical conf.) (s. 5-9). Novosibirsk: СИБАК.
- Баранов (Baranov), N. (2015). Политическая культура России: традиции и современность (Political culture of Russia: traditions and modernity). Труды Санкт-Петербургского государственного института культуры Том 208, Социология Культуры: Опыт И Новые Парадигмы Часть 2 (St. Petersburg Devlet Kültür Enstitüsü Tutanakları Cilt 208, Kültür Sosyolojisi: Deneyim Ve Yeni Paradigmalar Bölüm 2) (S. 204-213). Sankt-Petersburg: Ooo Первый Ипх.
- Бережная (Berejnaya), О., & Тарасов (Tarasov), Н. (2013, December). Развитие Взаимодействия Региональной И Федеральной Власти В Истории Современной России (Modern Rusya Tarihinde Bölgesel Ve Federal Yönetim Etkileşiminin Gelişimi). KANT(3(9)), 25-29.
- Гельман (Gelman), В. & Стародубцев (Starodubtsev), А. (2014). Возможности и

Ограничения Авторитарной Модернизации: Российские Реформы 2000-х Годов (Otoriter Modernleşmenin Fırsatları ve Sınırlamaları: 2000'lerde Rus Reformları) . Российская Политика (Rus Polity), 75(4), 6-30.

- Ведерникова (Vedernikova), А. (2013). Реформаторские Идеи Ю. В. Андропова В Контексте Мобилизационной Модели Развития России В XX Веке (XX Yüzyılda Rusya'nın Gelişiminin Seferberlik Modeli Bağlamında Yu.V. Andropov'un Reform Fikirleri). Вестник Челябинского Государственного Университета (Chelyabinsk Devlet Üniversitesi Bülteni)(12), 51–57.
- Волгин (Volgin), Е. (2018, 8). Перестройка Горбачева и Ельцина: Общее и Особенное (Perestroika Gorbaçov ve Yeltsin: Genel ve Özel). Государственное управление. Электронный вестник. (Kamu Yönetimi. Elektronik Bülten)(67), 72-95.
- Воскресенский (Voskresenskiy), А. (tarih yok). Реформы Эпохи Н.С.Хрущева (N.S. Kruşçov Döneminin Reformları). 5 28, 2021 tarihinde Всемирная история (Dünya Tarihi): https://w.histrf.ru/articles/article/show/rieformy_epokhi_n_s_khrushchieva adresinden alındı
- Восленский (Voslenskiy), М. (1991). Номенклатура (Nomenclature). Moskova: Москва МП "Октябрь" "Советская Россия".
- Гатауллин (Gatullin), А., & Зайнутдинов (Zaynuddinov), Д. (2019). 1936 USSR Constitution: a model of "repressive constitutionalism". Вестник Казанского Юридического Института МВД России (Rusya İçişleri Bakanlığı Kazan Hukuk Enstitüsü BÜLTENİ), 36(2), 150-157.
- Гудков (Gudkov), Л., & Дубин (Dubin), Б. (2007). Посттоталитарный синдром: "управляемая демократия" и апатия масс (Post-totaliter sendrom: "yönetilen demokrasi" ve kitlesel ilgisizlik). Пути Российского Посткоммунизма (Rus Post-Komünizminin Yolları) (s. 8-64). içinde

- Moskova, Rusya : Издательство Р. Элинина/ © Carnegie Endowment.
- Диких (Dikih), А. (2014). Особенности Формирования Советского Типа Партии Власти (Güç Partisinin Sovyet Tipi Oluşumunun Özellikleri). Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук (Beşeri ve doğa bilimlerinin güncel sorunları)(11-1), 411-414.
- Дытынко (Dyutytko), Ф. (2006). Национально-государственное строительство в СССР 1920-1930-е годы, диссертация на соискание учёной степени кандидата политических наук (SSCB 1920-1930'larda ulus inşası, siyasal bilimlere aday derecesi için tez). Moskova, Rusya: Московский Государственный Университет (Moskova Devlet Üniversitesi).
- Иванников (İvannikov), И. (2016). Деятельность Президента СССР и Верховного Совета СССР в период ликвидации советского государственного строя(Sovyet devlet sisteminin tasfiyesi sırasında SSCB Başkanı ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin faaliyetleri). Вестник Юридического Факультета Южного Федерального Университета, 25-29.
- Клямкин (Klyamkin), И. (2000). Постсоветская политическая система в России (Rusya'da Sovyet sonrası siyasi sistem). Hokkaido University Collection of Scholarly and Academic Papers : HUSCAP(17), 172-221.
- Копылов (Kopylov), А., & Копылова (Kopylova), Е. (2014). О Причинах Единовластия В России (Causes Autocracy In Russia). Political Science, 4(1), 104-108.
- Купряшин (Kupryashin), Г. (2016). Кризисы Трансформации Государственного Управления Российской Федерации (1990–2000)(Rusya Federasyonu Devlet Yönetiminin Dönüşüm Krizi (1990-2000)). Вестник Московского Университета (Moskova Üniversitesi Bülteni), 21(1), 100-139.
- Лапшина (Lapshina), О. (2004). Специфика Политической Культуры Современной России (Modern Rusya Siyasi Kültürünün Özelliği). Вестник Нижегородского Университета (Nizhny Novgorod Üniversitesi Bülteni)(1), 266-271.
- Мелешкина (Meleshkina), Е. (2012). Советский Эксперимент: Между Имперскими И Государственными Формами(Sovyet Deneyi: İmparatorluk ve Devlet Biçimleri Arasında). ПОЛИТЭК (POLITEKS), 8(4), 100-124.
- Мохов (Mokhov), В. (2015). "The Betrayal Of The Elites" As A Social Phenomenon In Discussions About The Collapse Of The Soviet Union ,«Предательство Элит» Как Социальный Феномен В Дискуссиях О Распаде СССР. Теория и практика общественного развития (Sosyal gelişim teorisi ve pratiği). <https://cyberleninka.ru/article/n/predatelstvo-vo-elit-kak-sotsialnyy-fenomen-v-diskussiyah-o-raspade-sssr> adresinden alındı
- Мякшев (Myakshhev), А. (2017). Национальные Элиты В Позднем СССР (1985–1991 Годы): От Кризиса Межэтнического Доверия К Развалу Единого Государства(Geç SSCB'de Ulusal Elitler (1985-1991): Etnik Güven Krizinden Tek Bir Devletin Çöküşüne). Известия Саратовского Университета (Saratov Üniversitesi Bülteni), 17(3), 321-328.
- Никифоров (Nikiforov), Ю. (2015). Депортации (Sürgün). Всемирная история (Dünya Tarihi): <https://w.histrf.ru/articles/article/show/dieportatsii> adresinden alındı
- Нефёдов(Nefyodov), (2005). Февраль 1917 года: власть, общество, хлеб и революция (Şubat 1917: güç, toplum, ekmek ve devrim). Уральский исторический вестник (Ural Tarih Bülteni)(10-11), 112-123.
- Павлов (Pavlov), М. (2016). Н. С. Хрущев: неочевидный наследник (N. S. Kruşçev: belirsiz bir mirasçı). Научно-методический электронный журнал «Концепт» ("Konsept")(5), 1-9.
- Парфирьев (Parfiryev), Д. (2013). Путин Владимир Владимирович (Putin Vladimir Vladimirovich). Mayıs 30, 2021 tarihinde

- Всемирная история (Dünya Tarihi): https://w.histrf.ru/articles/article/show/putin_vladimir_vladimirovich_n adresinden alındı
- Парфирьев (Parfiryev), Д. (2014). Реформы Эпохи Ельцина (Yeltsin Dönemindeki Reformlar). 5 30, 2021 tarihinde Всемирная История(Dünya Tarihi): https://w.histrf.ru/articles/article/show/reformy_epokhi_eltsina adresinden alındı
- Петров (Petrov), Н., & Рябов (Ryabov), А. (2007). Внутренние Проблемы Власти (Dahili İktidar Sorunları). Пути Российского Посткоммунизма (Rus Post-Komünizminin Yolları) (s. 64-98). Moskova: Издательство Р. Элинина/ © Carnegie Endowment.
- Плехова (Plekhova), О. (2012). Реформы Л.И. Брежнева И Укрепление Высшей Советской И Государственной Бюрократии В Период 1964–1983 Гг.(L.I. Brejnev'nin reformları ve 1964-1983 Döneminde Yüksek Sovyet ve Devlet Bürokrasisinin Güçlendirilmesi.). Гуманитарные и Социальные Науки (İnsan ve Toplum Bilimleri)(2), 250-258.
- Покатов (Pokatov), Д. (2009). Политическая элита современной России и формирование новой парадигмы управлени (Modern Rusya'nın siyasi seçkinleri ve yeni bir yönetim paradigmasının oluşumu). Известия Саратовского Университета (Saratov Üniversitesi Bülteni), 9(4), 8-11.
- Полынов (Polynov), М. (2009). Юрий Владимирович Андропов На Посту Генерального Секретаря Цк Кпсс: Основные Направления Преобразований (Yuri Vladimirovich Andropov Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Olarak: Dönüşümlerin Ana Yönleri). Общество. Среда. Развитие (Terra Humana), 58-71.
- Полынов (Polynov), (2020). Константин Устинович Черненко как лидер КПСС и Советского государства (1984—1985 годы) (SBKP ve Sovyet devletin lideri olarak Konstantin Ustinovich Chernenko (1984-1985)). Научный Диалог (Bilimsel Diyalog)(11), 448-465.
- Придворов (Pridvorov), Н., & Ларина (Larina), Е. (2010). Горбачевские реформы и либеральные правовые идеи (Gorbaçov'un reformları ve liberal yasal fikirler). Ленинградский Юридический Журнал (Leningradsky Hukuk Dergisi), 130-141.
- Сафронова (Safronova), А. (2017). История государственных учреждений России 1917-2000 е годы (Rusya'nın devlet kurumlarının tarihi 1917-2000 yılları). Ekaterinburg: Уральский Федеральный Университет (Ural Federal Üniversitesi).
- Спаский (Spaskiy), А., (2015, 1 21). Политическая Система И Политическое Управление В СССР: Некоторые Характеристики Заинтересованных Групп (SSCB'DE Siyasi Sistem Ve Siyasi Yönetim: İlgilenen Grupların Bazı Özellikleri). Электронный научный журнал "Современные проблемы науки и образования" (Elektronik bilimsel dergi "Modern bilim ve eğitim sorunları"): <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=17040> adresinden alındı
- Федотова (Fedotova), И. (2020). Лагерная Экономика В СССР: К Историографии Вопросы Об Эффективности Принудительного Труда (The Camp Economy In The USSR:On Histotigraphy Of Forced Labor Efficency). Историко-Географические Исследования (Tarihsel ve Coğrafi Araştırma), 21(4), 555-576.
- Филатов (Filatov), Н. (2008). Концептуализация Задачи «Ускорения» В Период Перестройки:Политологический Анализ Интеллектуального Опыта (Perestroyka Dönemindeki "Hızlanma" Probleminin Kavramsallaştırılması: Entelektüel Deneyimin Siyaset Bilimi Analizi). Вестник Башкирского Университета, 13(1), 162-167.

- Чистяков (Chistyakov), О. (2003). Конституция РСФСР 1918 года (1918 RSFSC Anayasası). Moskova, Moskova, Russia.
<http://constitution.garant.ru/science-work/modern/3988990/> adresinden alındı
- Щагин (Schagin), Э. М., Чураков (Churakov), Д. О., & Цветков (Tsvetkov), В. Ж. (2011). Становление Советской Политической Системы: 1917–1941 годы (Sovyet Siyasi Sisteminin Oluşumu: 1917-1941). Moskova: Издательство Прометей.